

(Kommentar, forts. fra side 6.) framover blir stadig mere påtrengende. Man kan uten å være i besiddelse av noe overskudd av fantasi tenke seg hvordan våronna forløper i Tyskland idag. Og selv om forholdene hadde tillatt fredelig dyrking av jorda, ville det likevel ikke kunne skje p.g.a. manglende arbeidskraft. Ut enlandske tvangsarbeidere har nemlig vært den vesentlige arbeidskraftkilde til det tyske jordbruket. Nå - når rollene er skiftet - er de ikke lenger villige til å utføre slavearbeidet sitt, de venter bare på høve til å vende tilbake til sine hjemsteder. Imens vandrer de hundretusener tyskere som hadde kunnet overt deres arbeid i alliert krigsfangenskap, og det kan nok ta sin tid før de får ve de tilbake til sitt sivile arbeid. På alliert hold regner en med at 5 millioner tyskere vil omkomme av sult i tiden framover, mens tyskerne selv har satt talle til 20 millioner. Forhåpentligvis vil det syne seg at selv det første tallet er satt altfor høyt. For like uomtvistelig som det er at de okkuperte landene må komme i første rekke når det gjelder forsyninger etter Tysklands nederlag, like sikkert er det at verden hverken kan eller vil sitte med hendene i skjødet og se på at millioner av mennesker omkommer av sult. Når humanistiske idealer seires over politiske og nasjonale følelser etter forrige krigen i forhold til den sulende og nødstedte russiske befolkning, vil nok det samme skje også etter dette verdensoppgjøret overfor Tyskland. Men det er mange munnar som skal mettes, og om man gjør sitt beste kan dødsifrene bli uhyggelige nok likevel.

V V V

To Aftenposten-ledere.

"Hvi er det så tyst i hallen? Hvi knaller ei propper mot loftet, hvi flyter ei skum over tilje, hvi gjaller ei jøssingjubel fra langbenker?", spør redaktør Flood i en lederartikkel i Aftenposten fra 24 april. - Hva champagnen angår skal vi villig innrømme at det er smått beventd med den i jøssingkretser. De lagre Vinmonopolet satt inne med er forlengst beslagnagt - ikke ubetydelige kvar ta er forresten gått til "Gimle" - og hvor resten er gått skulle det være overflødig å gjøre oppmerksom på. En annen sak er det at tiden ennå ikke er inne til å la "proppene knalle mot loftet". Det vil først skje når Norge igjen er fritt. Men hva stemningen angår, er vår erfaring at den er den aller beste - så vidt vi kan lodde den da - og vi omgås til daglig jøssinger - hva vel neppe redaktør Flood gjør. Derimot omgås redaktør Flood til daglig nazister. Sammenhengene skulle vel ikke være den at det er i de aftenpostske halle gæstheten råder?

"Et livsspørsmål for Norge" er titelen på Aftenpostens lederartikkel for onsdag 25 april, hvor der - likesom i en lengere utredning av "professor" Herman Harris Aall - søkes bevist at Norge ikke er i krig med Tyskland. Etter vår mening hadde overskriften "Et livsspørsmål for de norske quislingene", vært betraktelig mere passende. Er nemlig Norge i krig med Tyskland - hva som er hev et over tvil enten en nå anskuer spørsmålet fra en folkerettslig synsvinkel, eller noensomhelst annen synsvinkel - er de norske quislingene med Aftenpostens redaktører og "professor" Herman Harris Aall i spissen hjemfallen til den streng este straff for landsforræderi. Plassen tillater ikke at vi innlater oss med noen polemikk med Aftenposten-redaktøren eller herr "professoren" om de spesielle juridiske "resonnementer". Vi vil bare nøye oss med å påpeke at der ikke minst fra tysk side gjentagne ganger er blitt presisert at krigstilstand mellom Norge og Tyskland brøt ut den 9. april 1940 og at den fremdeles hersker. Forsvrig vil våre quislinger temmelig snart få erfare på en måte som ikke er til å misforstå hvem Norge har vært i krig med i over fem år, og hvem som har opptrått som landsforrædere i de samme fem årene.

V V V

Nyheteene kl. 15 onsdag 25 april. Heftige kamper raser i Berlin. Stykke for stykke erobres byen, som så å si er helt omringet. Jernbanen Berlin-Hamburg er avskåret. Britiske styrker åpnet ved midnatt angrep mot Bremen. 3 forsteder erobret. De allierte står under 80 km. fra Pilsen, 3 km fra Regensburg, 30 km fra Augsburg og 15 km fra Basel. (franske styrker). - Store tropestyrker er kommet over Poelva i Italia. Hittil er 40 tusen fanger tatt i den nye offensiven på Italiafronten. - Sverige radio melder om at bevapnede norske patrioter har satt seg i besiddelse av en rekke norske losbater og tvunget mannskapet å føre dem til Sverige. Hittil er 9 båter ankommet til Stamsund. Danske patrioter har gjort et liknende kupp i Danmark.

TIDENS TANKER

Nr. 11. 1. årg.

3 mai 1945

Verdighet - ro - disiplin.

I de skjebnesvangre dagene sommeren 1940 led parolen fra ansvarlig norsk hold: verdighet - ro - disiplin. Det var vår holdning overfor en brutal og mektig angriperstat. Det er situasjonen en annen. Det er vi som står som seierherrer i kampen på siden av våre mektige allierte. I Tyskland rå militært og politisk kaos, blant nazilederne hersker den rene harakirt-stemning, de store militære strategene som har ført de tyske armeene fra seier til seier, innrømmer at slaget er tapt og overgir seg, det tyske folk ser framtiden med håpløshet og spati i møte.

Vi hadde disiplin og kultur nok til å vise selvbeherskelse i 1940. Det skulle være lettere å vise den samme selvbeherskelse i dag fordi vi slipper billigere fra krigen enn vi noensinne har våget å tro og fordi ventetiden under ingen omstendigheter vil bli lang. Himmlers fredstilbud til vestmaktene river grunnlaget vekk for en effektiv fortsettelse av krigen for tyskerne, selv om det enda en tid kan drives et visst politisk spill fra de tyske ledere side. Vi kan imøtese utviklingen med stoisk ro.

Situasjonen krever at vi taper ingen omstendigheter begynner å operere på egen hånd. Enten vi står som en militært slått nasjon overfor den sterkeste militærmakt som dengang eksisterte, eller vi står som seierherrer i verdens mektigste militærkoalisjon, er parolens verdighet - ro - disiplin. Like sikkert som vi tar avstand fra de lovløse dagene, like sikkert tar vi avstand fra enkeltaksjoner, såvel nå som når Tysklands formelle kapitulasjon kommer. I denne situasjon kan en provoserende opptreden overfor tyskere og N.S.-medlemmer føre til unndig oppofrelse av liv og spill av norsk eiendom.

Vi må heller ikke hengi oss til ryktegeorgier av noe slag. Det gjelder å holde hodet kaldt og bruke sitt sunne skjønn. Når meldingene om kapitulasjon foreligger, kan en med sikkerhet gå ut fra at den tydelig vil bli offentliggjort fra alliert hold gjennom alliert radio. Kapitulasjonsmeddelelser fra annet hold, det være Norsk Telegrambyrå, Sveriges Radio eller fra et annet nøytralt land, er det ingen grunn til å feste lit til.

For å bidra til å demme opp for rykteflommen og holde folk underrettet om de meddelelser og ordre som blir bekjentgjort fra regjeringen, overkommandoen eller hjemmefrontledelsen, vil vi fra og med fredag 4. april utkomme med en daglig utgave hvor vi vil beflitte oss på å bringe meldingene så ferske som det overhode er mulig ut til publikum. Vi anmoder våre distributører og våre lesere om å være oss behjelpelig hver på sin måte med å løse oppgaven. Vi skal selv gjøre vårt beste. Vi kommer så lenge det trengs til vi igjen har en fri og uavhengig presse i landet.

V V

Overkommandoen har sendt ut en meddelelse til de norske hjemmestyrkene over London Radio. Hjemmestyrkene oppfordres til å vise ro og sindighet nå som tidligere. Uordnede aksjoner på egen hånd må ikke finne sted. Erfaringene fra andre befrierte land viser at tysk etterretningsvesen og politiapparat arbeider til siste stand. De samme forsiktighetsforholdsregler som tidligere må iakttas.

Rasjonering i krig og fred.

Bogrepet "rasjonering" er i folks bevissthet knyttet sammen med krig og okkupasjon. Populart er ordet neppe. Vårt nåværende rasjoneringsystem er i stor utstrekning skapt under krigen og okkupasjonen og bærer noe merke av det. Tilførsler av visse viktige varer har bare kunnet skje fra Tyskland. Dette har ført med seg et avhengighetsforhold som kan ha sine skyggesider. Tyskernes innblanding i ting de ikke har hatt noe med og heller ikke hatt forutsetninger for å bedømme (jfr. senator Ottos avisartikler) har vanskeliggjort arbeidet for forsynings- og rasjoneringsmyndighetene. Det samme gjelder N.S.'s innblanding med avskjedigelser og ansettelses av ukvalifiserte folk.

De reelle vansker dette førte med seg var ikke nok. Like ille var det at folks tillit til rasjoneringsmyndighetene ble svekket slik at disse myndigheter ble oppfattet som organer til ivaretagelse av tyskernes interesser mer enn de norske, til dels i strid med dem.

Dette har igjen gitt den best tenkelige støtte for alle avskyninger av "svartebeørshandel", fra den enkleste overdragelse for å hjelpe en som trenger det, til den mest hensynsløse spekulasjon i medmenneskers nød.

Ikke alt som har gått under navnet svartebeør har vært av det onde. Varebytte med Tyskland er skjedd etter årsplaner som innbefattet kalkyler over norsk produksjon. I den utstrekning den norske produksjon kunne "skjules" for tyskerne, har den derfor kunnet komme den norske befolkning til gode i tillegg til de rasjoner som ble fastsatt i planene. Disse rasjonene ble nemlig garantert av Tyskland og betinget en forholdsvis stor import av flere livsviktige varer som brødmel og fett. En kan rekne det som sikkert at det på denne måten er tilført befolkningen flere varer enn den ville ha fått ved å la alt gå over de godkjente omsetningsorganer. Så langt er alt bra.

Om fordelingen av den "skjulte" produksjon kan det sikkert sies mere ufordelaktig. Slik utveksling har nå engang en tendens til å ende der det er mest kjøpekraft, og de som har tjent mest penger under okkupasjonen er ikke de som har vist den høyeste samfunnsnytte. De er heller ikke de som burde hatt varene. Mellommennene er et kapittel for seg. De kan i beste fall karakteriseres som et delvis nødvendig onde.

Men krigen går mot slutten. Arbeidet med rasjonerings- og forsyningsproblemer vil snart måtte skje under en endret synsvinkel på enkelte områder. Vi vil ikke lenger ha myndigheter som skal lure, men myndigheter som skal støttes.

En rekke spørsmål reiser seg: Kan det rasjoneringsystemet vi har fortsatt brukes? Kan de folk som nå steller med rasjoneringen fortsette, eller må de skiftes ut? Hvilke varer skal rasjoneres og hvor lenge? Må den norske produksjonen legges om og i hvilken retning? - Enkelte spørsmål kan besvares idag, andre ikke.

Det rasjoneringsystemet vi har kan fortsatt brukes. Avhengigheten av okkupasjonens marked er ikke inngripende. Selve systemet er ikke påvirket av tyskerne. Det er skapt av og for den norske befolkning. Planene for forsyningene er det selvsagt verre å si noe om. De avhenger til dels av faktorer som er skjante idag. Nazifiseringen av personalet i rasjoneringsorganene er ikke gjennomført i vesentlig utstrekning. En del utrenskning blir nødvendig, men ikke så mye at det betyr et brudd i arbeidsutviklingen. Rasjoneringsorganene kan hurtig til tillempes en ny situasjon.

Det er mulig at en utskifting av personalet vil hjelpe til med å snu den alminnelige folkemening til fordel for rasjoneringsmyndighetene, fordi folk har lett for å slå disse myndighetene i hertkorn med tyskerne og det som er ennå verre. Men en må ha lov å anta at det sunne omdømme ikke har lidd i den grad at dette er nødvendig. Det en kompromissløst må forlange, er slutt på svartebeørshandel. All omsetning av rasjonerte varer utenfor den lovlige er samfunnskadelig virksomhet og må slås ned - hardt og hurtig, og her trengs en endring i den alminnelige opinion. Produksjons- og priskontroll er nødvendige, men ikke nødvendigvis er folkets egen kontroll, dets samvittighet. Det gjelder ikke lenger "å skaffe seg" det ene eller andre. Det gjelder å produsere og la myn-

dheterens grete fordelingen. Vi har grunn til å vente et godt, ukorrumpert rasjoneringsystem. Vi har rett til å kreve det respektert.

Det fins alltid snyltere på samfunnsorganismen. De som har gjort svartebeør til en inntektskilde er snyltere og vil bli det ennå mere etter krigen. La dem få den behandling de fortjener.

Alle varer som det er knapphet på må rasjoneres så lenge knappheten gjelder seg gjeldende. Hvor lenge knappheten vil forekomme er det vanskelig å si nå om, men det kan være et skjønsspørsmål å avgjøre når den er slutt. Det vil sikkert heve seg mektige røster for å få rasjoneringsystemet opphevet forholdsvis tidlig. Men la ikke det hende. La oss beholde rasjonering, priskontroll og produksjonskontroll så lenge det trengs for å sikre de svakeste i samfunnet et fornuftig eksistensgrunnlag. La disse organer være grunnlaget for den alminnelige produksjons- og fordelingsregulering som likevel før eller siden vil tvinge seg fram.

V V V

Forholdsordre nr. 1 fra Hjemmefrontens Ledelse.

Himmler, sjefen for SS og Tysklands mektigste mann, - som mer enn noen annen representerer tiljen til motstand inn i tilintetgjørelsen - har tilbudt betingelsesløs overgivelse til Storbritannia og USA. Tilbudet var uantakelig da det ikke samtidig var rettet til Sovjetsamveldet, men det viser at sannsynligheten for en samlet tysk kapitulasjon er blitt meget større.

I denne situasjon må ingen ved uoverlagte handlinger farringe utsiktene til en ordnet avvikling av den tyske okkupasjon i Norge. Hjemmefrontens Ledelse gir derfor følgende forholdsordre:

- 1: Unngå sammenkomlinger. Vær ikke med i demonstrasjoner av noen art. Opptre ikke utfordrende ovenfor tyskere eller NS.
- 2: Spre korrekt og nøyaktig de meldinger som gis over London Radio. Noter ned, stol ikke på rykter og feksmeldinger. Fiender står bak dem.
- 3: Slapp ikke av på vanlige forsiktighetsregler. Husk at Gestapo arbeider til siste stund.
- 4: Følg de direktiver som i enhver situasjon blir gitt av regjeringen, overkommandoen eller Hjemmefrontens Ledelse.

Parolen er:

VERDIGHET - RO - DISIPLIN.

V V V V V V

Utefront - hjemmefront.

I disse dager minnes en Nordahl Griegs ord i diktet "17 mai 1940": "Vi vet det må demre en dag da nordmenn føres i samme befriende åndedrag". Begreperne "utefront" og "hjemmefront" vil snart gå over i historien sammen med alle de andre frontene. Vi som har vært her hjemme vet imidlertid svært lite om de nesten hundre tusen nordmenn som fremdeles er utenfor landets grenser, og vi mangler forutsetninger for å kunne forstå de vilkår som de har levd under i denne tiden. Sikkert er det at problemene for dem har vært helt andre enn for oss; det kan være nyttig å huske dette, så vi ikke reiser kunstige skranker mellom dem som har vært ute og dem som har vært hjemme.

En artikkel i "Norge" tar opp til drøfting forholdet mellom nordmenn i Sverige. Vi gjengir her artikkelen:

Det er naturlig at det fins forskjellige meninger om kampformene på hjemmefronten og om koordineringen av hjemmefront og utefront. Det er også naturlig at man kan oppfatte krigen ideologiske innhold på forskjellig vis og at de politiske og sosiale konsekvenser man trekker av kampen kan variere. Det er også forståelig at det kan oppstå en innre, mere personlig betonet spenning - først og fremst blant nordmenn utenfor Norge. Det skjer ingen skade om man i rimelige former påpeker misforhold eller ideologiske utlidelinger.

Men samtidig er det nødvendig at man hele tiden holder for øye et par

viktige prinsipielle synspunkter. De er i seg selv innlysende, men det kan kevel være grunn til å understreke dem, dels fordi den irregulære karakteren som hjemmefrontens kamp må få, forbundet med umuligheten av systematisk politisk sklering, kan ha en tendens til å virke oppløsende på begrepene, dels og fram for alt - fordi det av naturlige grunner har lett for å oppstå friksjoner mellom utefront og hjemmefront. (Det ligger her nær å tenke på den organisasjon som for en tid siden ble dannet i Sverige med det noe pretensiøse og nokså unorske navnet "Norske Patriots Forbund". Det er ikke fra noe synspunkt grunn til å tillegge denne organisasjonsdannelse synderlig betydning og heller ingen illojale eller ondsinnede motiver. Men det kan på den andre siden være på sin plass å understreke at politisk naivitet kan være uheldig i denne tid når den forener seg i utadventt politisk virketrang.)

Det er uungåelig at emigrasjon alltid må avle utilfredshet. Uansett de materielle vilkår vil selve årsrivelser fra det vante miljøet virke som et trykk og enda mere overgangen fra det aktive innsatsen på hjemmefronten til den mer eller mindre passive ventetiden i emigrasjonen. Det er også en naturlig reaksjon at man gjerne vil finne årsaken til sin utilfredshet i sine omgivelser, at man gir byråkrati, korrupsjon, politiske intriger skylden. Slik er den menneskelige natur.

Det fins imidlertid også et annet moment: En krig er i seg selv den dårligst mulige grobunnen for demokratiet. Det kan ikke herske fullt demokrati i et krigførende land - og enda mindre naturligvis i et emigrert forvaltningsapparat. Det gjelder uten unntakelse og kan ikke være anderledes. Også i de ne forstand er krig en ulykke. Det ville være et mirakel om det ikke i den norske administrasjonen i utlandet - bygget opp improvisert med de folk som sto til disposisjon stadig utvidet og lagt om etter som oppgavene utvidet seg og forandret seg - helt skulle være fri for denne svakhet. (En annen sak er objektive, noydale iakttagere hevder at den norske administrasjonen i denne henseende er bedre enn hos de fleste andre forente nasjoners.)

En konkret, saklig, lojal kritikk gjør naturligvis ingen skade. Men en skal være klar over at kravet om full demokratisk kontroll av administrasjonen i seg selv er en urimelighet - det er faktisk ikke skapt metoder for dette som ikke ville gå ut over effektiviteten som i en krig må gå framfor alt. Det er en mangel, men samfunn utviklingen har nå en gang ikke kommet så langt at den kan overvinnas idag.

Det kommer også inn en annen faktor som må veie tungt: demokratisk kontroll betyr folkets kontroll, det vil si full åpenhet. Det må være innlysende at det i en krig fins en mengde ting, viktige og uviktige, som ikke kan sies offentlig. Det må derfor i en krig rå et slags "førerprinsipp" man har gitt ledelsen sin tillit og avstår derved til en viss grad fra kravet om å kontrollere den. Det gjelder også for de land som har de parlamentariske institusjonene in takt, men naturligvis i enda høyere grad for land som bare kan representeres i eksil av en politisk og militær ledelse. På hjemmefronten vil ingen reise kravet om å få de innre, organisatoriske disposisjonene, valg av personer f. eks., begrunnet, selv overfor temmelige snevre kadrer, og med den intime forbindelsen som består mellom den norske utefronten og hjemmefronten, må faktisk liknende forhold gjelde også utenfor landet. Man må sjenta at det er en svakhet, men man kommer ikke forbi det.

På denne bakgrunnen må en slå fast: Kritikk av misforhold må være tillatt, men det er i seg selv begrenset hva som kan oppnåes ved dette. Ellers må en faktisk innskrenke seg til ved sin egen holdning og sitt arbeid å bidra til å holde ved live den åpne, tillitsfulle, lojale ånd som har vokset fram på hjemmefronten hvorfra utefrontens menn stort sett er rekruttert. Hva man ikke kan gjøre, er å la en misnøye få politiske eller organisatoriske forer. Av flere grunner:

En organisasjon kan bare holdes gående ved et program som det kjempes for. Uansett hva man har tenkt seg, blir konsekvensen organisert politisk kamp (ikke nødvendigvis partipolitisk), det vil igjen si spiltelse. Det betyr at effektiviteten i krigsinnsatsen blir svekket, at Norges posisjon hos de allierte blir dårligere (og det vil igjen ha uheldige følger når "overgangstiden" kommer), at quislingenes propaganda får nytt stoff, men framfor alt: det skap

ar utrygghet og spiltelse på hjemmefronten som ikke har høve til å sette seg inn i forholdene ute.

En organisert oppgjøring har sin berettigelse i ett tilfelle - og bare i ett tilfelle - om det foreligger virkelig grunn til å frykte at myndighetene motarbeider nordmennenes kamp eller demokratiets sak, at de med andre ord indirekte går fiendens herrender. At det ikke er tilfelle vet enhver. Det fins naturligvis på den norske utefronten alle slags politiske tendenser, ganske som hjemme, men det er iallfall fullstendig ubegrunnet å tro at det angår den norske emigrasjonen fins noensomhelst grunn til å frykte med noen innflyttelse som ved befrielsen skulle kunne true den progressive utviklingen av norsk demokrati. Og skulle det på noe hold fins slike tilløp, kan man være overbevist om at det norske folk i sin tid vil være i stand til å tilbakevise dem.

Også et annet spørsmål, kan det være grunn til å omtale med noen ord: ganske som tilfelle er med andre okkuperte land, pågår også blant nordmennene en livlig diskusjon om hjemmefrontens taktikk, og det er ingen hemmelighet at det ved forskjellige tidspunkt har stått temmelig ekstreme oppfatninger mot hverandre. Dette er i seg selv på ingen måte noe usunt fenomen. På den andre siden må det naturligvis tilbakevises som en utilbørlig anklage om de folk som - nødtvunget - har trukket seg ut av kampen på hjemmefronten og forlatt landet, forsøker å påvirke taktikken og metodene hjemme ved å organisere opionstyringer eller stille krav til de illegale organisasjonene hjemme - f. eks. om mere aktiv kamp, partisankrig o. lik. Det må være klart at den eneste instans som har rett til dette, er den militære ledelsen i forståelse med den allierte overkommandoen. Under andre vilkår kan det ikke føres krig.

Det har vært grunn til å framholde disse betraktningene som ikke direkte angår hjemmefronten, for å understreke at det ikke fins noen tvil om utefrontens lojalitet og samhold, og gi en riktig bakgrunn for ryktene om spiltelse og udemokratisk tendenser blant nordmennene utenfor landet. Like sterkt som de arviser tilbøyeligheter til å skape egne plattformar i emigrasjonen, like sterkt er de inn for den eneste oppgaven idag: å støtte hjemmefronten på alle mulige måter i den hårde kamp som måtte stå for døren.

Sikkert er det iallfall at det ikke foreligger noensomhelst fare for at det i det befriede Norge skal blusse opp stridigheter av omfattende voldsom karakter slik som det har skjedd i andre land hvor de politiske og sosiale motsetningene for krigen var større. At det politiske liv i Norge også i framtiden vil bli preget av strid og uenighet er klart, men i den nasjonale kampen har fronten idag en større enhetlighet enn i de aller fleste land. Dette vil også gjøre det lettere for Norge hurtig å finne sin plass i den internasjonale sammenhengen.

I politisk henseende går Norge en trygg framtid i møte, innad og utad, i politisk og sosial framskrittssånd som nå slår ut i land etter land.

v v v

1. mai 1945.

Nazismens seier i Tyskland betydde at arbeidernes organisasjoner ble knust og dets ledere heuet eller fengslet. I det avgjørende øyeblikk hadde de ikke greid å hindre at nazistene satte seg i besiddelse av maktposisjonene, og så ble det kanoner istedenfor smør, nazitater og terror istedenfor et fritt organisasjonsliv. Og over nesten hele Europa skjedde det samme: der de tyske soldatene rykket fram og trådte nasjonene under føttene, fulgte nazistene etter og drepte arbeiderbevegelsen. Her hjemme rykket "Fritt Folk" inn i "Arbeiderbladets" lokaler, og kommisariske ledere erstattet arbeidernes tillitsmenn.

Snart vil arbeiderne igjen overta sine egne organisasjoner og sin egen presse. Begge deler var mektige kulturfaktorer i vårt demokratiske samfunn, og de vil bli det igjen. En fri presse og et fritt organisasjonsliv er forutsatningene for et levende politisk demokrati.

1. mai i år ble ikke erklært som "nasjonal festdag", - av vel forståe-

SITUASJONEN.

Ifølge offisielle tyske beretninger utnevnte Hitler den 30. april admiral Dönitz til sin etterfølger. Imidlertid hadde Himmler allerede på møte mellom ham og grev Bernadotte i Kjøbenhavn den 24. april uttalt at Hitler var en døende mann og at han neppe kunne leve mer enn to dager. Mellom disse fakta står det en åpenbar motstrid.

I London mener man det henger sammen på følgende vis: Etter at Himmlers tilbud til vestmaktene om vilkårsløs kapitulasjon var avslått, måtte en ny mann prøves som kunne oppnå noe mere. Dönitz, "utnevning" til rikskansler skjedde så - mener man - med Himmlers billigelse. Dette skulle blant annet ha den fordel at man som statsoverhode hadde en mann som i allierte øyne var mindre kompromittert enn Himmler, hvilket Dönitz unektelig er.

Man er enda forsiktig med å vurdere den sannsynlige kurs som Dönitz vil følge. Sikkert er det at tyske naziledere vil se hen til en uoverensstemmelse mellom de allierte som den eneste mulige måten nazismen kan overvintre på. Like sikkert er det imidlertid at ethvert kapulasjonstilbud som har denne hensikt vil bli avslått som Himmlers ble det. Uansett hva man kan si om den politiske tautrekning som finner sted i San Fransisco, i Østerrike og ellers, så vil de allierte uten ringeste tvil være enige om den ting at Tyskland må kapitulere betingelsesløst overfor alle de allierte samtidig.

Man vet for lite om admiral Dönitz, posisjon blant de tyske ledere for å bedømme hvor sterk hans stilling er. Han har imidlertid aldri vært noen populær skikkelse, og hans totalt mislykte ubåtkrig har neppe vært egnet til å gi ham noe ry som militært geni. Det er lite trolig at soldater og offiserer føler seg like forpliktet overfor ham gjennom sin faneid som de har gjort overfor Hitler. Troppenes betingelsesløse kapulasjon i Alperregionene taler sitt tydelige språk.

Nyhetsene onsdag 3 mai kl. 21. De tyske troppene i Norditalia, og største delen av Østerrike har overgitt seg uten vilkår. Tropestyrkene omfatter nesten 1 million mann. Bare troppene i Tsjekkoslovakia og i Donsudalen kjemper nå i syd. I Donsudalen er imidlertid avstanden mellom amerikanerne og russerne bare 60 km.

I nord har de britiske tropper passert Wismar øst for Lübeck og dermed trengt fram til Østersjøen. - De tyske troppene i området ved Kiel og Hamburg er avskåret.

Første kanadiske arme presser sammen om Emden og Wilhelmshafen. Stalin kunngjør i en dagordre at den tyske lomme sørøst for Berlin er utsløttet. Sjukovs og Konjevs armeer har tatt 120 tusen fanger i Berlinområdet.

Feltmarskalk von Rundstedt er tatt til fange. Von Ribbentrop er avsatt som utenriksminister, og erstattet med den tidligere finansminister Schwerin Krosig.

Norgesnytt. (London 18.30). Quisling, Terboven og general Böhme konfererer på Lillehamar. - Konsul Stören er reist til Kjøbenhavn. - 1200 politiske fanger skal visstnok frigis i løpet av de nærmeste dager. Det dreier seg om gisler og eldre personer. - Sjøvik som overtok generalmajor Martinsens stilling i statspolitiet har trådt tilbake.

Kommunevalgene i Frankrike.

Sosialister 359 plasser.
Kommunister 332 plasser
Radikale 227 plasser

Folkedemokrater og venstreorienterte katolikker 63 plasser
De fire konservative gruppene 94 plasser

SEND AVISEN VIDERE.

TIDENS TANKER

DAGSUTGAVE

12. 1. Årg.

4. mai 1945.

Situasjonen torsdag 3. mai. (kl. 15,00)

Middelbart etter meldingen om at nesten en million mann hadde kapitulert i Nord-Italia og Østerrike, kom meddelelsen om at restene av garnisonen i Berlin overgav seg igår kl. 15, og 21 timer etterpå erklærte Hamburgkringkasteren: "Vi er hermed farvel. Sannsynligvis blir dette vår siste sending. Britiske tropper marsjerer i dette øyeblikk inn i Hamburg." På det tidspunkt var Hamburg erklært for åpen by, og hadde overgitt seg til den 2. britiske arme.

Om kapulasjonen i Italia og det vestlige Østerrike uttalte statsminister Churchill at den var enestående i verdenshistorien og at den ville fremkynne egivenhetene i avgjørende grad. Times skriver at noen av de best utstyrte tyske tropper, som opprinnelig var utsett til å sikre flanken under framstøtet øst-til-vest, til slutt ble rammet av en katastrofe. Den allierte overkommando i Middelhavsområdet utstøtte i går sitt siste kommunike.

Marskalk Stalin uttalte i sin dagsordre i går om Berlins fall: "Den tyske imperialismens sentrum og hovedsetet for tysk erobrerlyst er falt." Det ble avfyrt 24 skudd fra 324 kanoner i Moskva. Befolkningens begeistring var endeløs, og fridde britiske og amerikanske soldater ble hilst med jubel. All trafikk i Moskvas gater stanset. - I Berlin strømmer fangene inn mot byens sentrum. Det er alt opp nære 100 000, deriblant 5 generaler. Byens erobring tok bare 2 dager.

De britiske tropper strømmer inn i Hamburg, har avdelinger av den 1. flybårne divisjon møtt marskalk Rokossovskis tropper ved Wismar. Andre avdelinger av den 2. britiske arme har møtt russerne st. for Ludwigslust. Tyskerne evakuerer nordover fra Slesvig-Holstein. Også Oldenburg har kapitulert. Britene har erobret Lübeck, russerne har erobret Rostock og Warnemünde. I løpet av gårdsdagen tok engelskmennene nesten 100 000 fanger i Nord-Tyskland, der motstanden praktisk talt er opphørt.

Den 3. amerikanske arme seg Linz, og den 7. arme nærmer seg Innsbruck, som er erklært som åpen by. Admiral Dönitz har kunngjort at Prag skal være såkalt lasarettby, og den blir derfor mot Goebbels forsikring for noen dager siden, ikke forsvart. Feltmarskalkene v. Sperrle, som var sjef for Luftwaffe under styringens på London, og v. Weichs, som var sjef for de tyske troppene på Balkan, er tatt til fange.

Fra Moskva meldes at Goebbels stedfortreder, Hans Fritzsche, som er tatt til fange av russerne, har erklært at Hitler og Goebbels har begått selvmord. Han sier også at stabsjef Krebs, som åpenbart har fulgt etter v. Keitel har tatt livet av seg. Fra de andre tyske lederne, som v. Busch, Himmler og Bormann, har man enda ikke hørt et ord etter Dönitz overtagelse av makten. En konsentrasjonsleiren Dachau befant seg ca. 23 000 fanger, hvorav 2000 har fått flekktyfus.

Fra Danmark blir det meldt om stor forvirring blant de tyske troppene. Tyskerne prøver igjen å stramme tøylen for å få situasjonen helt i sin hånd igjen. Således er det igjen innført streng sensur av nyheter om danske forhold til det nordlige. I 4 danske byer har de tyske kommandantene overgitt seg til danske borgermestere. Danmarks Frihedsråd tar kraftig avstand fra disse overenskomstene med lokale danske myndigheter, og advarer på det skarpeste mot å handle på egen hånd når det gjelder gjeninnføringen av normale tilstande i Danmark.

Fra Helsinki blir det meldt at det skal flagge på alle offentlige bygninger for Berlins fall. I San Fransisco er den første ukes innledende møter forbi, og de 4 kommisjoner er gått i gang med arbeidet med å forberede forslag. Utenriksminister Trygve Lie holdt en tale på konferansen i går. General Smuts stilte forslag om en ny "sammenslutningenes erklæring". Det meldes ellers at det polske spørsmål ikke er løst fast, men at det fremdeles står åpent. Forhandlingene føres på

grunnlag av et nytt forslag fra Molotov, s side om en omdannelse av den polske regjeringen etter Jalta-konferansens retningslinjer.

Situasjonen i Danmark og Norge.

General Wason uttalte i sin militæroversikt om stillingen i Danmark og Norge: Man mener at tyskerne i Danmark har ca. 110.000 mann, hvorav 25.000 er marinesoldater og 17.000 flysoldater. Han karakteriserte situasjonen i Danmark som spent.- Etter de påliteligste kilder er det tyskerne i Norge ca. 170.000 mann, hvorav 10 - 15.000 er østerrikerne. Tallet omfatter ikke marine og luftvåpen. De største konsentrasjoner av tyske tropper i Sør-Norge finnes på Lillehammer, Dombås og i Oslo-distriktet. Dessuten i Trondheim, Bergen, Kristiansand og byene ved Oslo-fjorden.

General Böhme utstedte en dagsbefaling om fortsatt motstand, men det er Terboven, Rediess og Fahlis som er de sterke menn i Norge. Det ser ut til Terboven har stor autoritet over troppene i Norge, men han kan neppe under alle omstendigheter regne med lojalitet.- Tyskerne har sterke stillinger i Norge, kysten er ikke lett å angripe, men befestningene strekker seg ikke langt innover i landet.

Det er imidlertid ikke befestningenes styrke eller antallet av soldater som er det avgjørende, men troppenes moral. Det står mellom 5 og 10.000 politisoldater i Norge. Dessuten er det ca. 6.000 hird, bedriftsvern og quislingpoliti, men mange av dem er redd, så en kan neppe regne med mer enn 3.000 pålitelige.

Times skrev for et par dager siden at tyskerne neppe ville gi slipp på Danmark og Norge frivillig, men siden da er mye hendt, og situasjonen kan forandre seg hurtig.

Mens vi venter.

Forholdsordre nr. 2 fra Hjemmefrontens ledelse.

1. VÆR på vakt mot provokasjoner. Det er krefter blant tyskerne som motarbeider en ordnet kapitulasjon og derfor ønsker å framkalle uroligheter.
2. DRIV ikke omkring i gatene.
3. FORTSETT ditt dagelige arbeid. Det er viktigere enn neensinne at det daglige liv går sin gang.
4. SLÅ ned ryktene. Vær oppmerksom på at meldingene som skriver seg fra telegrambyråer, korrespondenter og liknende kilder ofte er høyst usikre. Støt bare på offisielle meldinger fra allierte og norske myndigheter.

Parolen er:

VERDIGHET - RO - DISIPLIN.

NYHETENE KL: 12.30 FRELDAG 4 MAI.

DANMARKS BEFRIELSE ER BEGYNT! Det antas med den største sikkerhet at tropper fra Montgomery, s 21. arme er rykket over den danske grense i natt. I går ble byene Kiel og Flensburg erklært for åpne byer, og veien inn i Jylland ligger således åpne for de britiske troppene. Den svenske meldingen om at russiske flytropper skal ha landet i Danmark dementeres av Reuter. sammen

Etter Hamburgs overgivelse brøt den tyske motstand i den Nordtyske lommen. I løpet av de 3 siste timer er en halv million fanger tatt i Nord-Tyskland, deriblant 20 generaler - Amerikanerne står 15 km fra Linz og Innsbruck. I Innsbruck vil troppene overgi seg, men blir forhindret av fanatiske SS-tropper. - Amerikanerne står 40 km fra Salzburg. - I Berlin er hittil 134 tusen fanger talt opp. - RAF har senket eller skadet 84 skip med tyske flyktninger som var på vei til Danmark eller Norge. - Britene har sluttet opp med russerne på en 145 km. bred front sørover fra Østersjøen. - Holland. Også i går kastet allierte fly store matfosyninger ned til den sultende hollandske befolkning. Onsdag var det nedkastede kvant 2.700 tonn. - Det fjerne østen. Rangoon er erobret. Dette er et viktig ledd i befrielsen av Burma og Nederlandske India. Først nå kan hjelpen til Kina over Burma-veien bli effektiv. - B.B.C. sender nå over Hamburg. Tyskerne ser nå bare fra en dansk radiostasjon. Kommentatoren uttalte: "Dette er kanskje siste gangen jeg snakker til dere". -